

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
ändring av civiltjänstlagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ändring av principen för hur den tid av beväringstjänsten som fullgjorts skall beaktas då tiden för civiltjänstgöring räknas ut. Enligt propositionen blir tiden för civiltjänstgöring beroende av den tid för beväringstjänst som har bestämts för den som anmält ändrad övertygelse, och inte av den kortaste lagstadgade tjänstetiden. Avsikten är att den som avbrutit sin beväringstjänst skall fullgöra sin medborgerliga skyldighet i form av civiltjänstgöring.

Det föreslås att stadgandet om permission som beviljas civiltjänstgörare av vägande per-

sonliga skäl ändras. Permissionsbestämmelserna motsvarar efter ändringen de bestämmelser som gäller beväringar. I lagen föreslås dessutom vissa ändringar av teknisk natur. Arbetsfördelningen mellan arbetsministeriet och militärmyndigheterna preciseras i fråga om tillsynen över civiltjänstepliktiga, och arbetsministeriet ges rätt att av staben för militärdistriktet få uppgifter om civiltjänstgörarens hälsotillstånd.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och ärendets beredning

1.1. Nuläget

1.1.1. Lagstiftning

Enligt regeringsformen är varje finsk medborgare skyldig att delta i fäderneslandets försvar eller biträda härvid. I värnpliktslagen (452/50) stadgas om värnplikten, som gäller varje finsk manlig medborgare. Enligt den nya civiltjänstlagen (1723/91), som trädde i kraft den 1 januari 1992, befrias en värnpliktig som försäkrar att allvarliga samvetsskäl som grundar sig på övertygelse hindrar honom att fullgöra sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen från denna tjänstgöring under fredstid och förordnas att fullgöra civiltjänst.

Beväringstiden i vapentjänst är antingen 240,

285 eller 330 dagar och i vapenfri tjänst 330 dagar. I den nya civiltjänstgöringslagen bestämdes tiden för civiltjänstgöring till 395 dagar. Mellan åren 1987 och 1991 var civiltjänstgöringstiden 480 dagar. För dem som innan 1987 godkänts för civiltjänst är tjänstgöringstiden 360 dagar.

Civiltjänstgörarnas längre tjänstgöringstid motiverades med likställighetsprincipen. Man har eftersträvat jämlikhet mellan de olika tjänstgöringsformerna. Man har beaktat den olika totala påfrestning de olika tjänstgöringsformerna innebär, bl. a. att en stor del av civiltjänstgörarna har flera friheter än beväringarna har i genomsnitt. Man har också beaktat de olika utgångspunkterna för och sätten att fullgöra tjänstgöringsformerna samt att syftet med civiltjänsten är att erbjuda en tjänstgöringsform som respekterar personens

övertygelse. På civiltjänstgöringstidens längd har därtill inverkat att de som fullgjort civiltjänst inte har repetitionsövningar.

Å andra sidan ansåg man att civiltjänstgöringens längd skall stå i skäligen proportion till beväringstjänsten så att den t. ex. på grundval av internationella avtal inte kan anses ha karaktären av straff. Målet har varit en civiltjänst som är allmännyttig och kan anpassas till den civiltjänstepliktiges övertygelse.

På grund av skillnaderna i fråga om de totala påfrestningarna när det gäller de olika tjänstgöringsformerna intogs i civiltjänstlagen en princip om att en dag beväringstjänst motsvarar mera än en dag civiltjänst vid övergång från beväringstjänst till civiltjänst. Enligt lagen beaktas den tid av beväringstjänsten som fullgjorts vid uträkning av civiltjänstgöringstiden, varvid arbetsministeriet fastställer den återstående civiltjänstgöringstiden. För dem som fullgjort vapentjänst fastställs denna tid enligt förhållandet mellan den kortaste tjänstgöringstiden i vapentjänst och tjänstgöringstiden i civiltjänst. För dem som fullgjort vapenfri tjänst fastställs motsvarande tid enligt förhållandet mellan tjänstgöringstiden i vapenfri tjänst och tjänstgöringstiden i civiltjänst.

1.1.2. Praxis

Av beväringarna tjänstgör 39 % den kortaste tiden för beväringstjänst, dvs. 240 dagar och 43 % den längsta tiden, dvs. 330 dagar. Över hälften förordnas alltså tjänstgöra minst 285 dagar.

Man kan ansöka om civiltjänst också under beväringstiden. Ansökan har i allmänhet lämnats genast under de första dagarna av tjänstgöringen eller senast inom några månader.

Den som lämnar in ansökan om civiltjänst skall genast hemförlovas om han inte skriftligt samtycker till att fortsätta tjänstgöringen som vapentjänst eller vapenfri tjänst till dess övergången till civiltjänst sker.

Enligt räkneregeln i 61 § 1 mom. civiltjänstlagen motsvarar 240 dagar vapentjänst och 330 dagar vapenfri tjänst 395 dagar civiltjänst. Stadgandet ger koefficienten 1,65 för den som förordnats till 395 dagars civiltjänst, om han fullgjort vapentjänst, och 1,2, om tjänsten varit vapenfri. Detta leder till att t. ex. 25 dagar vapentjänst för en 395 dagars civiltjänstgörare innebär 42 fullgjorda dagar då de omvandlas

till civiltjänst ($1,65 \times 25 = 41,25$, dvs. avrundat uppåt 42), varför det återstår 353 dagar civiltjänst.

Efter det lagen trätt i kraft har 198 man, vars tjänstgöringstid är antingen 285 eller 330 dagar, ansökt om civiltjänst efter att ha tjänstgjort cirka 240 dagar. Enligt gällande räkneregeln har de inte kvar civiltjänsttid och tjänstgöringsskyldigheten har upphört. De får inte militärpass eftersom de är civiltjänstepliktiga. Enligt lagen kan de inte heller förordnas till kompletterande tjänstgöring eftersom de inte har sökt sig till civiltjänst efter fullgjord beväringstjänst.

1.1.3. Skälen till ändringen

På grundval av det antal beväringar som övergått från beväringstjänst till civiltjänst och då ansökningarna gjorts samtidigt är det uppenbart att civiltjänstlagen på osakliga grunder möjliggjort befrielse från såväl beväringstjänst som civiltjänst. Man kan med fog anta att knappast någons övertygelse nu, sedan den nya lagen trätt i kraft, ändrats uttryckligen efter 240 dagar tjänstgöring så att övertygelsen utgör hinder att fullgöra den värnplikt som är påbjuden i värnpliktslagen. Genom ansökan om civiltjänst försöker vissa alltså med hjälp av 61 § undvika att uppfylla sin medborgerliga skyldighet.

En precisering av stadgandet om tillsynen över de civiltjänstepliktiga gör kompetensfördelningen mellan arbetsministeriet och staberna för militärdistriktet klarare. Arbetsministeriets rätt till uppgifter från besiktningen av tjänsteduglighet ger ministeriet en bättre utredning om mannens hållsotillstånd än vad gällande lag möjliggör. Detta underlättar ett korrekt beslut med tanke på fullgörande av tjänst.

1.2. Beredning av propositionen

Då lagberedningsansvaret i fråga om civiltjänst överfördes från försvarsministeriet på arbetsministeriet förutsatte riksdagen att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa ett intimt samarbete mellan arbetsministeriet och försvarsministeriet i sådana frågor som gäller beredning och utvecklande av lagstiftningen om civiltjänst. Lagberedningsansvaret i fråga om civiltjänst överfördes den 1 december 1990 genom en lag om ändring av 3 § lagen om

ministeriernas i statsrådet antal och allmänna verksamhetsområde (78/22).

Denna proposition har beretts i arbetsministeriet som tjänstearbete i samarbete med tjänstemän från försvarsministeriet och justitieministeriet. Om propositionen har begärts utlåtande av försvarsministeriet och huvudstaben samt av dataombudsmannens byrå.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionen har inga ekonomiska verkningar eller personalverkningar på det gällande civiltjänstsystemet och medför inte behov av anslag.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

8 §. *Verkställande av civiltjänst.* Gällande ordalydelse i civiltjänstlagen lämnar i någon mån oklart vad som avses med arbetsministeriets tillsyn över civiltjänstepliktiga i förhållande till den kontrolluppgift som ålagts staberna för militärdistriktet. I 46 § 3 mom. konstateras att registerföringen vid arbetsministeriet som avser civiltjänstgörare inte föranleder ändring i vad som stadgas om registerföring vid staberna för militärdistriktet. Genom detta hänvisas till 9 kap. förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen (63/51). I detta stadgas om kontrollen över värnpliktiga.

Utgångspunkten för civiltjänstlagen är både nu och framgent att den fredstida övervakningen av civiltjänsteplikten och alltså den därtill anknuten tillsynen över civiltjänstepliktiga hör till arbetsministeriet. Med denna övervakning är frågorna om de civiltjänstepliktigas tjänsteduglighet intimt förknippad. Om avgörandet av dessa ärenden stadgas i 10 § civiltjänstlagen.

Till den del det däremot gäller kontroll med tanke på mobilisation sköter staberna för militärdistriktet fortsättningsvis kontrollen av alla värnpliktiga, dvs. också av de civiltjänstepliktiga. Civiltjänst gäller endast under fredstid. Det nya 4 mom. medför inte förändringar i nuläget utan klargör behörighetsgränserna mellan de olika myndigheterna.

14 §. *Permission.* Jämlikhetshänsyn förutsätter att olika grupper värnpliktiga behandlas enligt samma principer då det gäller permission. Stadgandet om så kallade HSL-permissioner ändras nu till den del det gäller att räkna permissionen som tjänstgöringstid.

49 §. *Rätt att erhålla uppgifter.* Enligt 10 § civiltjänstlagen kan arbetsministeriet med stöd

av ett utlåtande från en läkare som ministeriet har utsett befria en tjänstepliktig från civiltjänst helt och hållet eller delvis, om han inte har kroppsliga eller själsliga förutsättningar att fullgöra civiltjänst eller om han på grund av kroppsskada eller sjukdom inte kan fullgöra civiltjänst. I fråga om civiltjänstgörarnas tjänsteduglighet och besiktningen av denna gäller därtill i tillämpliga delar vad som stadgas för övriga värnpliktiga.

Principen är att grunderna för befrielse från civiltjänst och tjänstgöring enligt värnpliktslagen skall vara enhetliga. Hälsotillståndet för den som övergått till civiltjänst har konstateras vid uppådet och under en eventuell beväringstid samt därefter. Utan särskild rätt att erhålla uppgifter har arbetsministeriet dock inte rätt att få tillgång till dessa handlingar som är nödvändiga då man fattar beslut och är väsentliga med hänsyn till den tjänstepliktiges rättssäkerhet.

61 §. *Tjänstgöringstiden vid övergång från beväringstjänst till civiltjänst.* Tjänstgöringstiden vid övergång från beväringstjänst till civiltjänst. Den som fullgör sin värnplikt i vapentjänst eller vapenfri tjänst kan under tjänstgöringen ansöka om civiltjänst genom att meddela att hans övertygelse förutsätter detta. Då uppkommer frågan om hur tjänstetiden vid försvarsmakten skall gottgöras då man fastställer den återstående civiltjänstgöringstiden.

Det finns åtminstone tre alternativ att ersätta beväringstiden i civiltjänsten. För det första kan man utgå från att en dag beväringstjänst motsvarar en dag civiltjänst. För det andra kan man utgå från samma skillnad i fråga om tjänstgöringens totala påfrestning som medfört att civiltjänsten är längre än beväringstjänsten. En dag beväringstjänst borde då motsvara

mera än en dag civiltjänst. Detta har varit utgångspunkten då enligt gällande lag den återstående civiltjänstgöringstiden räknas ut så att kortaste tjänstgöringstid i vapentjänst sätts i förhållande till tjänstgöringstiden i civiltjänst. Ett tredje sätt är att i övrigt gottgöra beväringstjänsten på samma sätt proportionellt som i gällande lag men att som jämförelsegrund uppställa den tjänstetid som bestämts för beväringen i fråga.

Det första alternativet är tyngst för den som övergår till civiltjänst eftersom det inte på något sätt beaktar beväringstjänstgöringens större totala påfrestning, vilken utgör grunden för de olika långa tjänstgöringstiderna. I det andra, gällande, alternativet beaktas skillnaden i påfrestning i fråga om de olika tjänsteformerna i samma förhållande som skillnaden mellan civiltjänsttiden och kortaste möjliga tjänstgöringstid. Eftersom dock en del av de beväringar som tjänstgör i vapentjänst förordnas tjänstgöra längre tid än andra uppstår för dessa beväringar genom ansökan om civiltjänst en möjlighet att befrias från vardera tjänstgöringsformen då de fullgjort minimtiden 240 dagar vapentjänst. Därför borde för de beväringar för vilka tjänstgöringstiden är längre än 240 dagar civiltjänsten bestämmas på grundval av den tjänstgöringstid som gäller vid tidpunkten för övergången till civiltjänst.

Enligt förslaget beaktas en fullgjord beväringdag även i fortsättningen proportionellt då man räknar ut den återstående civiltjänsttiden. Nu avgör dock inte längre den kortaste tjänstgöringstiden 240 dagar enligt värnpliktslagen, utan den tjänstgöringstid som enligt värnpliktslagen 5 § är bestämd för den enskilda beväringen. Enligt detta stadgande är tiden för beväringstjänst minst 240 dagar. Tjänstgöringstiden för de beväringar som utbildas till uppgifter som förutsätter speciella färdigheter inom manskapet är 285 dagar och 330 dagar för de värnpliktiga som utbildas till officerare och underofficerare eller för sådana specialuppgifter som ställer de högsta kraven.

Förhållandet mellan tiden för civiltjänst och

beväringstjänst då man omvandlar beväringstjänst till civiltjänst föreslås bli

— för de beväringar vars tid för beväringstjänst är 240 dagar 1,65;

— för de beväringar vars tid för beväringstjänst är 285 dagar 1,39; och

— för de beväringar vars tid för beväringstjänst är 330 dagar 1,2.

Om för en värnpliktig bestämts 285 dagar beväringstjänst och han ansöker om civiltjänst efter 240 dagar återstår ännu 61 dagar civiltjänst.

$$395:285 = 1,39$$

$$1,39 \times 240 = 333,6, \text{ dvs. avrundat uppåt } 334$$

$$395 - 334 = 361$$

Efter multiplikationen avrundas resultatet, dvs. den fullgjorda beväringstiden omvandlad till civiltjänsttid, uppåt till hela dagar.

Om han förordnats tjänstgöra 330 dagar och gör motsvarande ansökan efter 240 dagar återstår det 107 dagar att fullgöra.

$$395:330 = 1,2$$

$$1,2 \times 240 = 288$$

$$395 - 288 = 107$$

Denna koefficient gäller också sådana som övergår från vapenfri tjänst till civiltjänst.

Om övergången till civiltjänst sker under rekryttiden t.ex. efter 13 dagar återstår det 373 dagar civiltjänst att fullgöra.

$$395:240 = 1,65$$

$$1,65 \times 13 = 21,45, \text{ dvs. avrundat } 22$$

$$395 - 22 = 373$$

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt för att den möjlighet som civiltjänstlagen ger att övergå i tjänst som motsvarar övertygelsen inte utnyttjas för syften som är främmande för lagen.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av civiltjänstlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 14 § 2 mom., 49 § 1 mom. 1 punkten och 61 § 1 mom. civiltjänstlagen av den 30 december 1991 (1723/91) samt
fogas till 8 § ett nytt 4 mom. som följer:

8 §

Verkställande av civiltjänst

I fråga om tillsynen över civiltjänstepliktiga gäller dessutom vad som stadgas i 9 och 12 kap. förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen (63/51).

14 §

Permission

En civiltjänstgörare kan av vägande personliga skäl beviljas permission för högst sex månader. Denna tid räknas inte som tjänstgöringstid.

49 §

Rätt att erhålla uppgifter

Arbetsministeriet har utöver vad som stadgas ovan rätt att

1) för tillsyn över civiltjänstepliktiga få deras adressuppgifter av befolkningsregistercentralen eller militärmyndigheterna eller i enskilda fall av polismyndigheter eller andra myndigheter

samt oberoende av stadgandena om tystnadsplikt av militärmyndigheterna dessutom sådana uppgifter om hälsotillstånd som är av betydelse vid behandling av ett ärende som gäller kontroll av en civiltjänstepliktigs tjänsteduglighet,

61 §

Tjänstgöringstiden vid övergång från beväringstjänst till civiltjänst

Arbetsministeriet fastställer den återstående civiltjänstgöringstiden vid övergång från beväringstjänst till civiltjänst. Härvid avdras från den totala tjänstgöringstiden enligt civiltjänstlagen ett uppåt avrundat tal som fås då antalet redan fullgjorda beväringstjänstdagar multipliceras med ett relationstal som räknas ut genom att tjänstgöringstiden enligt civiltjänstlagen divideras med den tjänstetid som för beväringen bestämts enligt värnpliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 1992.

Det nya 2 mom. i 14 § tillämpas på civiltjänstgörare som inleder sin civiltjänstgöring efter det lagen trätt i kraft.

Helsingfors den 27 mars 1992

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Arbetsminister *Ilkka Kanerva*

Lag

om ändring av civiltjänstlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 14 § 2 mom., 49 § 1 mom. 1 punkten och 61 § 1 mom. civiltjänstlagen av den 30 december 1991 (1723/91) samt
fogas till 8 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Verkställande av civiltjänst

I fråga om tillsynen över civiltjänstepliktiga gäller dessutom vad som stadgas i 9 och 12 kap. förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen (63/51).

14 §

Permission

En civiltjänstgörare kan av vägande personliga skäl beviljas permission för högst sex månader. Om dessa permissioner sammanlagt överstiger 14 dygn, förlängs tjänstgöringstiden med det antal fulla permissionsdygn som överstiger 14 dygn.

En civiltjänstgörare kan av vägande personliga skäl beviljas permission för högst sex månader. Denna tid räknas inte som tjänstgöringstid.

49 §

Rätt att erhålla uppgifter

Arbetsministeriet har utöver vad som stadgas ovan rätt att

1) för tillsyn över civiltjänstepliktiga få deras adressuppgifter av befolkningsregistercentralen eller militärmyndigheterna eller i enskilda fall av polismyndigheter eller andra myndigheter;

Arbetsministeriet har utöver vad som stadgas ovan rätt att

1) för tillsyn över civiltjänstepliktiga få deras adressuppgifter av befolkningsregistercentralen eller militärmyndigheterna eller i enskilda fall av polismyndigheter eller andra myndigheter samt oberoende av stadgandena om tystnadsplikt av militärmyndigheterna dessutom sådana uppgifter om hälsotillstånd som är av betydelse vid behandling av ett ärende som gäller kontroll av en civiltjänstepliktigs tjänsteduglighet,

Gällande lydelse

61 §

*Tjänstgöringstiden vid övergång från
beväringstjänst till civiltjänst*

Den tid av beväringstjänsten som har fullgjorts beaktas vid uträkning av civiltjänstgöringstiden så att arbetsministeriet fastställer den återstående civiltjänstgöringstiden. För dem som fullgjort vapentjänst fastställs denna tid enligt förhållandet mellan den enligt värnpliktslagen kortaste tjänstgöringstiden i vapentjänst och tjänstgöringstiden i civiltjänst. För dem som fullgjort vapenfri tjänst fastställs motsvarande tid enligt förhållandet mellan tjänstgöringstiden i vapenfri tjänst och tjänstgöringstiden i civiltjänst.

Föreslagen lydelse

61 §

*Tjänstgöringstiden vid övergång från
beväringstjänst till civiltjänst*

Arbetsministeriet fastställer den återstående civiltjänstgöringstiden vid övergång från beväringstjänst till civiltjänst. Härvid avdras från den totala tjänstgöringstiden enligt civiltjänstlagen ett uppåt avrundat tal som fås då antalet redan fullgjorda beväringstjänstdagar multipliceras med ett relationstal som räknas ut genom att tjänstgöringstiden enligt civiltjänstlagen divideras med den tjänstetid som för beväringen bestämts enligt värnpliktslagen.

1992.

Denna lag träder i kraft den
Det nya 2 mom. i 14 § tillämpas på civiltjänstgörare som inleder sin civiltjänstgöring efter det lagen trätt i kraft.
